Į LAISVĘ

Nr. 30 | Kaina 20 kap.

LEIDŽIA LIETUVIŲ AKTYVISTŲ FRONTAS

1941. VII. 28 | Pirmadienis

Italų smogiamųjų valčių grupė puolė Maltos laivyno bazę

Italai parodė nepaprastą drąsą ir susilaukė didelių laimėjimų

ROMA. E. Specialiu komunikatu vyriausioji italų kariuomenės vadovybė praneša: Praėjusią naktį

su nepaprasta drąsa viena italų laivyno smogiamųjų valčių grupė puolė nepaprastai įtvirtintą Maltos laivyno bazę.

Nepaisant stiprios kryžminės priešo artilerijos ir kulkosvaidžių ugnies, nedideli daliniai prasiveržė visiškai netoli nuo įplaukimo į uostą.

Italų laivų puolimas buvo toks sėkmingas, kad buvo pastebėti aštuoni nepaprastai smarkūs sprogimai ir dideli gaisrai uoste.

Tuo būdu tvirtai įrodoma, kad drąsus priešo laivų bazės puolimas buvo užtarnautai vainikuotas laimėjimu, už kurį tenka dėkoti italų jūrininkų drąsai.

ROMA. E. Dėl nepaprastai drąsaus italų laivyno smogiamųjų priemonių atramos bazės Maltoje puolimo Stefanio agentūra papildomai praneša, kad šios beveik legendinės kovos priemonės pravedimas atliktas po to, kai ilgus metus tokiems puolimams buvo ruošiami patys drąsiausieji vyrai. Žygis Sudos įlankoje,

per kurį žuvo britų kreiseris „York" ir du dideli garlaiviai,

buvo ko tiksliausiai apskaičiuotas, kad galima būtų įveikti priešo užtvaras. Praėjusią naktį laimėta pergalė mūsų viltis visiškai pateisino. Turint galvoje patyrimą šių visam kam pasiruošusių vyrų, kuriems buvo patikėtos laivyno smogiamosios priemonės, galima tikrai spręsti, nors ir neturint tikslių žinių apie priešui padarytus nuostolius, kad šie smogiamieji vienetai savo tikslus pasiekė.

Verordnung Nr. 1

1. Der jüdischen Bevölkerung wird das Betreten der Gehsteige untersagt. Die Juden haben den rechtsseitigen Rand der Fahrstrasse einzuhalten und hintereinander zu gehen.

2. Der jüdischen Bevölkerung wird der Aufenthalt auf Promenaden wegen und in allen öffentlichen Grünanlagen verboten. Desgleichen wird der jüdischen Bevölkerung die Benutzung der aufgestellten Ruhebänke untersagt.

3. Der jüdischen Bevölkerung wird die Benutzung aller öffentlichen Verkehrsmittel wie Autotaxen, Pferdedroschken und Autobusse, Personendampfer und ähnlicher Fahrzeuge untersagt. Die Eigentümer bezw. Halter aller öffentlichen Fahrzeuge sind verpflichtet, an sichtbarer Stelle der Fahrzeuge ein Plakat zu befestigen mit der Aufschrift: „Für Juden verboten".

4. Zuwiderhandelnde gegen diese Verordnung werden schärfstens bestraft.

5. Diese Verordnung tritt mit dem heutigen Tage in Kraft.

Kauen, den 28. Juli 1941.

Der Stadtkommissar
gez. CRAMER
SA—Oberführer

Privalomas nutarimas
Nr. 1

1. Gyventojams žydams draudžiama naudotis šaligatviais. Žydai privalo eiti dešiniuoju kraštu važiuojamo kelio ir eiti vienas po kito.

2. Gyventojams žydams draudžiama naudotis visomis pasivaikščiojimo bei poilsio vietomis ir viešaisiais parkais bei skverais. Taip pat jiems draudžiama naudotis viešose vietose išstatytais suolais.

3. Gyventojams žydams draudžiama naudotis visomis viešosiomis susisiekimo priemonėmis, kaip auto taksi, vežikais, autobusais, garlaiviais ir pan. Visi viešojo naudojimo susisiekimo priemonių savininkai arba nuomotojai privalo nurodytų priemonių matomoje vietoje iškabinti skelbimą su užrašu: „Žydams draudžiama".

4. Nesilaikantieji šio nutarimo nuostatų bei jiems prieštaraujantieji bus griežtai baudžiami.

5. Šis nutarimas galioja nuo šios dienos.

Kaunas, 1941 m. liepos mėn. 28 d.

Miesto Komisaras
(pas.) CRAMER
S. A. Oberführer

5-kių karo savaičių balansas

Šiuo metu Rytų fronte vyksta milžiniškas materialinis mūšis

BERLYNAS. E. Pasibaigusi penktoji karo su sovietais savaitė, kaip NDB pranešama iš karinių sluoksnių, daugeliu atžvilgių primena 1940 metų nuo birželio 7 iki 14 d. buvusią savaitę. Tačiau tuomet kovos tarp Kanalo ir Maaso vyko tik 400 kilometrų frontu, tuo tarpu dabartinės sprendžiamos kovos prieš sovietus vykst̃a daugiau kaip šešis kartus ilgesniu frontu.

Šiame fronte praėjusią savaitę vyko naujos formos materialinis mūšis kuris iki šios dienos dar nėra baigtas.

Savo milžinišku mastu šis mūšis prašoka didžiuosius Pasaulinio karo materialinius mūšius, nors muni̇cijos buvo sunaudota kiek mažiau. Sprendžiamas dabartinio materialinio mūšio ir Pasaulinio karo materialinių mūšių skirtumas yra toks, kad tuomet priešai kovojo iki jėgų išsekimo ir silpnėjo, tuo tarpu kaip dabar galima konstatuoti, kad vokiečių karo pajėgos, nors ir per sunkias kovas padarė sovietams didžiausių nuostolių, tačiau tai nesumažino jų pačių ateities pajėgumo. Taigi, tuo tarpu kai Pasaulinio karo materialiniai mūšiai buvo grynai nusikovojimo mūšiai, nedavę nei vienai, nei antrai pusei lemiamų rezultatų,

per dabartinį materialinį mūšį Rytuose iškovotos sąlygos veržimosi į priekį karui tęsti.

Toks yra taip pat panašumas su anksčiau paminėtu 1940 metų birželio mėnesio pradžios mūšiu tarp Kanalo ir Maaso upės.

Penktosios karo su sovietais savaitės rezultatai, trumpai suglaudus, yra šitokie: 1. Vokiečių karo aviacija dar padidino savo ankstyvesniuosius naikinamus laimėjimus prieš sovietų aviaciją. Be to, ji labai sėkmingai bombardavo apsuptas priešo kariuomenės grupes, besitraukiančias voras ir sovietų transporto kelius. Per penkias paskutines dienas buvo sėkmingai pultas Sovietų Sąjungos valdžios, susisiekimo ir ginklavimosi centras — Maskva. Ke uri pirmieji Maskvos puolimai įvyko kiekvieną kartą naktį, o vakar pirmą kartą Maskva buvo puolama ir dieną. 2. Besarabijos ir Estijos vadavimas gerokai pastūmėtas į priekį ir nebrius bus baigtas. 3. Kare dalyvaujančios sąjungininkų karinės pajėgos žymiai prisidėjo prie pasiektų laimėjimų. Rumunų ir vengrų kariuomenės junginiai pietiniame Besarabijos sparne ir pietinėje Ukrainoje kovoja taip pat sėkmingai, kaip suomių kariuomenė šiauriniame Ladogos ežero krante.

Bendrai imant, tenka pastebėti, penktoji karo su sovietais savaitė sudarė sąlygas tolesniam sėkmingam žygiui Rytuose. Pasėkmės paaiškės viešumai tik pasibaigus tolesniems veiksmams.

Berija pradėjo naują kariuomenės valymą

Suimami aukštesnieji bolševikų kariuomenės vadovai

ISTAMBULAS. E. Keleiviai, atvykstą iš Sovietų Sąjungos, praneša, kad sovietų kariuomenės aukštesniųjų karininkų tarpe vis didėja suėmimų skaičius. Naujasis vidaus reikalų liaudies komisaras Berija pareiškęs, kad

esąs reikalingas naujas kariuomenės valymas, kuris turis būti dar radikalesnis, negu padarytasis prieš keletą metų. Bolševikų kariuomenė turinti grįžti prie „gerųjų" pilietinio karo laikų tradicijų.

Eilė aukštesniųjų kariuomenės vadovų rodę „pasigailėtiną revoliucinės iniciatyvos trūkumą" ir tapę todėl išdavikais.

Churchillis ir Stalinas pasikeitė laiškais

Suimami aukštesnieji bolševikų kietiją iš vakarų

STOCKHOLMAS. VII-27. ELTA. „Dagens Nyheter" skelbia United Press žinią iš Maskvos, kad Churchillis ir Stalinas pasikeitė laiškais, parašytais „draugiškiausia dvasia". „Dagens Nyheter" laikraščio korespondentas gavo žinių, kad Stalinas savo laiške iškėlė kiekvieno Anglijos smūgio Vakaruose reikšmę bendram reikalui.

Stalinas pabrėžęs pageidavimą, kad anglai pultų Vokietiją iš vakarų.

Rooseveltas paskelbė Filipinuose mobilizaciją

Amerikos karo laivynas išplaukęs iš Havajų salų

NEW YORKAS. E. Prezidentas Rooseveltas

pašaukė visas organizuotas Filipinų karinės pajėgas aktyviai tarnybai.

Šiomis karo pajėgomis tuo tarpu vadovaus Jungtinių Valstybių karininkas — generolas. Vėliau bus nustatytas laikas, kada atskiri vienetai įsijungs į Jungtinių Valstybių kariuomenę. Šis žingsnis specialiai nebuvo paaiškintas. Associated Press žiniomis,

tas Roosevelto įsakymas laikomas tolesne Jungtinių Valstybių priemone, nukreipta prieš Japoniją.

Filipinų karo pajėgos buvo pašauktos tuoj po japonų kreditų įšaldymo Jungtinėse Valstybėse.

NEW YORKAS. E. Associated Press iš Hyde Parko praneša, kad

Filipinų karo pajėgų pašaukimas paliečia ir laivyno vienetus.

Šaukimas į aktyvią tarnybą palies iš viso 150.000 visai ir iš dalies apmokytų filipiniečių. Agentūros žiniomis, atitinkamas įsakymas buvęs parengtas jau prieš keletas savaites.

STOCKHOLMAS. E. Laikraštis „Aftonbladet" praneša iš Londono, kad, kaip matyti iš vieno Londono rytmetinio laikraščio gautosios telegramos,

Jungtinių Valstybių Ramiojo vandenyno laivynas išplaukęs iš Pearl Harbouro, Havajų salose, su nežinomo turinio užantspauduotu įsakymu.

Ryšium su tuo pabrėžiama, kad laivynas galįs pradėti efektingai blokuoti Japonų imperijos salas. Londone ir Vašingtone neturima jokios vilties, kad su Japonija bus gališma pasiekti taikingo susitarimo:

AMERIKOS KARIUOMENĖ HAVAJŲ SALOSE UŽĖMĖ VISAS SVARBIĄSIAS ĮMONES

NEW YORKAS. E. Havajų salų vyriausiai kariuomenės vadovybei įsakius, Jungtinių Valstybių kariuomenė, atžygiavusi su durtuvais,

užėmė visas svarbiąsias įmones, krovinių uostus ir sandėlius Oahu ir kitose Havajų salose

—taip praneša Associated Press iš Honolulu. Agentūra priduria, kad tatai — atsargos priemonės,

kadangi Havajų salose gyvena daugiau kaip 150.000 japonų.

VAŠINGTONAS. E. Oficialiai pranešta, kad Jungtinių Valstybių kariuomenės Panamos kanalo zonoje sudarė pirmąjį mišrų oro ir žemyno būrį, kuris būtų panaudotas ištikus krizei kurioje nors Vakarų pusrutulio vietoje. Sudarytasis būrys — tai skraidantis pėstininkų batalionas, kurį sudaro apie 550 karininkų ir kareivių.

GOLIKOVAS NUVYKO Į AMERIKĄ

VAŠINGTONAS. E. Į Vašingtoną atvykęs sovietų kariuomenės vyriausiojo štabo viršininko pavaduotojas generolas Golikovas pareiškė, kad Sovietų Sąjunga savo karinę misiją Vašingtone laikys ir toliau, norėdama išplėsti užpirkimus Jungtinėse Valstybėse ir pagreitinti karo medžiagų Sovietų Sąjungai pristatymą.

BERLYNAS. E. Liepos 26 d. prie Dieppe lengvieji anglų karo laivai migloto oro priedangoje mėgino prisiartinti prie kranto. Vokiečių kranto baterijos tuoj paleido į britų laivus ugnį. Laivai buvo priversti greit pasukti atgal.

Stalino planai

Jis atvirai suka į senąjį pasaulinės revoliucijos propagandos kelią

ISTANBULAS. E. Gerai informuotuose sluoksniuose gauta iš Maskvos žinių, kad

Stalinas vėl atvirai suka į senąjį pasaulinės revoliucijos kelią.

Maskvos planas numatąs, prisidengus „užpirkimo komisijų" vardu, kurios turės pirkti karinę medžiagą Jungtinėse Valstybėse ir Anglijoje, įsteigti naują nuo reguliarių agentūrų nepriklausomą, revoliucinį instrumentą. Šiuo reikalu dėmesys ypač koncentruojamas į JAV, kur, kaip ambasadorius Umanskis prieš kiek laiko yra pareiškęs, dėl rooseveltinio „New Deal" ir jo gausingų nepasisekimų bolševikinei agitacijai dirva esanti gerai paruošta,

Tos agitacijos priešakyje stovėsiąs, greičiausiai Litvinovas,

kadangi Kremliuje manoma, kad jis dėl savo plačių iš senų laikų turimų asmeninių santykių su Vakarų pasaulio įtakingaisiais sluoksniais ypač tinka tokių „užpirkimo komisijų" tikriesiems planams užmaskuoti.

PERU IR EKVADORAS NUSTOJO KARIAUTI

AMSTERDAMAS. VII. 27. ELTA. Londono radijas iš Quito praneša, kad karo veiksmai tarp Peraus ir Ekvadoro šeštadienį 18 val. buvo nutraukti.

LISABONA. E. Portugalijos prezidentas Carmona šeštadienį vakare laivu „Carvalho Araujo" atplaukė į Ponta del Gados uostą.

Anglija nutraukė prekybos sutartį su Japonija

STOCKHOLMAS. E. Reuterio agentūros specialiu pranešimu, oficialūs Londono sluoksniai paskelbė, kad Anglijos ambasadorius Tokijoje pranešė Japonijos vyriausybei Didžiosios Britanijos nutarimą nutraukti su Japonija prekybos sutartį.

TOKIO. E. Anglijos atsisakymas nuo prekybos sutarties su Japonija japonų ūkiniuose sluoksniuose laikomas nedidelės reikšmės įvykiu. „Tokio Asahi Šimbun" rašo, kad praktiškai ateinančiais metais, kol sutartis galutinai nustos galiojusi, niekas nepasikeis. Be to, prekyba tarp Japonijos iš vienos pusės ir Britų Imperijos, taigi taip pat Indijos ir Burmos, — iš antros dėl karo ir britų priemonių ir taip jau buvo nusmukusi iki nereikšmingų ribų. Tai įrodo, kad Anglija negali imtis kokių kitų sėkmingesnių veiksmų prieš Japoniją.

Maskva ir toliau kasdieną bombarduojama

Pietiniam fronte vokiečių kariuomenė giliai įsiveržė į sovietų užnugarį

Berlynas. VII. 26. ELTA. Liepos 25 d. vokiečių lėktuvai puldami Maskvą dienos metu apmėtė bombomis ir

sunkiai sužalojo rytinę stotį.

Šis puolimas padarė pavojingų nuostolių sovietų susisiekimui. Geležinkelio linijos sunaikinimas ne tik apribojo aprūpinimo reikmenių įvežimą į ginklavimo centrą, bet taip pat ir pakrovimą atsargų, municijos ir karinių medžiagų. Liepos 25 d. vokiečių kovos lėktuvai Smolensko srityje sėkmingai puolė besitraukiančias sovietų voras. Bombos sunaikino aštuoniasdešimt bolševikų vežimų. Daugelyje vietų bombos pataikė į geležinkelio linijas ir, tuo būdu, jos nebegalės būti naudojamos susisiekimui.

Berlynas. VII. 27. ELTA. Vokiečių karo aviacija praėjusį vakarą, kaip jau buvo pranešta kariuomenės vadovybės komunikate, vėl

puolė svarbius karinius taikinius ir karinius pastatus Maskvoje. Pataikę sviediniai sunaikino geležinkelius, tiltus, sandėlius ir kt.

DNB gautomis žiniomis,

į Maskvą buvo numesta daugiau kaip 100.000 kilogramų sprogstamųjų ir keli tūkstančiai padegamųjų bombų.

Vokiečių lėktuvai jiems duotus uždavinius atliko ko sėkmingiausiai ir sugrįžo be nuostolių į savo bazes.

Berlynas. VII. 27. ELTA. DNB žiniomis,

greitieji vokiečių kariuomenės daliniai Rytų fronto pietinėje dalyje įsiveržė giliai į sovietų užnugarį.

Vokiečių kariuomenei netikėtai greit įsiveržus, buvo sutrukdyti bolševikų mėginimai jų karo pabūklus ir ištisus vienetus išgabenti geležinkeliais giliau į kraštą.

Daug sovietų junginių buvo staiga užklupta juos laipinant ir sunaikinta. Per vykstančias kovas buvo sunaikinta daug sovietų geležinkelių ir padegta traukinių.

Buvo susprogdintas municijos traukinys. Sovietų kariuomenė, kuri vokiečių kariuomenei pasipriešino, buvo visiškai sumalta. Vokiečiai toliau persekioja bėgančias sovietų voras.

Žinios iš Rytų fronto

Berlynas. VII. 27. ELTA. Per kovas Smolensko srityje, kaip praneša DNB, liepos 25 ir 26 d.d., viena vokiečių divizija paėmė 62 sovietų įvairaus kalibro patrankas. Mogilevo srityje su dideliais nuostoliais bolševikams buvo palaužtas paskutinis ten apsuptos sovietų kariuomenės pasipriešinimas.

Dvi sovietų divizijos buvo visiškai sunaikintos. 23.000 sovietų karių pateko į nelaisvę.

Be to, buvo paimta 161 patranka ir zenitinė patranka, 80 prieštankinių pabūklų ir 750 autovežimių.

Berlynas. VII. 26. ELTA. Kovos daugelyje ruožų į šiaurę nuo Smolensko su apsuptomis sovietų kariuomenės dalimis liepos 25 dieną, kaip DNB praneša, dar labiau paaštrėjo.

Smarkiuose mūšiuose vokiečių kariuomenė atmušė bolševikų mėginimus prasilaužti, per kuriuos pastarieji turėjo didelių nuostolių.

Paimtų ginklų ir įvairiausios karinės medžiagos kiekiai kasdien didėja. Liepos 25 d. Smolensko apylinkėse paimti gausūs sovietų belaisviai vienbalsiai pareiškia, kad sovietų kariuomenės aprūpinimas amunicija ir maistu yra nepaprastai menkas. Belaisvių nuotaika dėl didelių nuostolių paskutiniuose mūšiuose dar labiau nusmukusi.

Berlynas. VII. 26. ELTA. Vokiečių oro pajėgos, kaip DNB patyrė, liepos 25 d. į rytus nuo Dniestro smarkiai bombardavo bolševikų įtvirtinimus ir palaužė žydų komisarų verčiamą sovietų pasipriešinimą. Glaudžiai bendradrabiaudami su vokiečių aviacija, pėstininkai prasiveržė į įtvirtinimų liniją ir artimose kautynėse paėmė priešo įtvirtinimus, patys turėdami tik menkų nuostolių. Vokiečių kovos lėktuvai liepos 25 d. Kijevo srityje daugelyje vietų puolė sovietų kariuomenės telkinius, taip pat apmėtė bombomis priešo baterijas ir motorizuotas voras. Tik vienoje fronto srityje vokiečių lakūnai sunaikino 14 sovietų baterijų ir bombomis sudaužė daugybę priešo sunkvežimių. Šių veiksmų metu vokiečių kovos lėktuvai apmėtė bombomis Petrapilio — Bologoje geležinkelį. Devyniose vietose sunaikinti bėgiai, ir, vadinasi, šiuo geležinkeliu bet koks susisiekimas yra nutrauktas. Srityje į šiaurę nuo Smolensko vokiečių lėktuvai smarkiai puolė sovietų artilerijos ugniavietes. Šių puolimų metu sunaikinta 25 priešo patrankos ir vienas karo medžiagų sandėlis.

Berlynas. VII. 26. ELTA. Liepos 25 d., kaip DNB patyrė, atkakliose kovose Rytų fronte buvo sunaikinta arba paimta 230 tankų, kurių tarpe daug sunkiausių tipų. Be didelių kruvinų nuostolių, apsupti ir sumušti bolševikai turėjo palikti daugybę patrankų, ginklų ir visų rūšių karo medžiagų.

Helsinkis. VII. 26. ELTA. Valstybinė informacijų centrinė praneša, kad priešo lėktuvai vakar puolė ir bombardavo suomių miestą Kotką. Apie 10 namų buvo sugriauta. Toliau priešo lėktuvai puolė prie Suomių įlankos esantį Porvoo miestą, kuriam nuostolių nebuvo padaryta.

Po kreditų įšaldymo

Japonija šiam Amerikos žygiui buvo visiškai pasiruošusi

TOKIO. E. Finansų ministeris Ogura dėl japonų kreditų Jungtinėse Valstybėse įšaldymo pareiškė, kad

vyriausybė tokiam Amerikos žygiui buvo visiškai pasiruošusi,

ir dėl to Jungtinėse Valstybėse japonų kreditų buvo visiškai nedaug belikę. Be to prekyba tarp Japonijos ir JAV dėl Jungtinių Valstybių eksporto suvaržymo paskutiniuoju laiku buvo tiek sumažėjusi, kad šio Amerikos žygio ūkinės pasekmės Japonijai labai menkai teatsiliepiančios.

TOKIO. E. Oficialiai pranešama, kad ekonominės represalijos prieš svetimšalius bus taikomos taip pat ir Didžiosios Britanijos piliečiams, kai tik bus oficialiai patvirtinta, jog japonų kreditai Britų imperijoje yra įšaldomi.

TOKIO. E. Informacijų komisijos pirmininkas Dr. Ito pasakė per radiją kalbą, kuri buvo pertransliuota visų japonų stočių. Savo kalboje jis pabrėžė taikingus Japonijos siekimus ir pažymėjo, kad Japonijos Prancūzijos apsigynimo sutartis yra taikingesnio pobūdžio, negu Amerikos laivyno pajėgų išlaipinimas Islandijoje. Ryšium su Roosevelto priemone, kuria įšaldomi japonų kreditai, Ito pasakė, kad ši priemonė ūkiniu požiūriu jokių rimtų padarinių Japonijai neturės. Ito pabrėžė, kad Japonijos motyvai ryšium su Indokinijos paktu yra apsiginamojo pobūdžio ir pažymėjo, kad, jeigu Jungtinės Valstybės tikrų Japonijos ketinimų nesupranta, arba nenori suprasti ir jau imasi priemonių Japonijai paspausti, tai iš to išplaukia aiški išvada, kad Jungtinių Valstybių vyriausybė kliudo taikai, ir atsakomybė už šitokias priemones tenka tik Jungtinių Valstybių vyriausybei. Baigdamas Ito kreipėsi į Jungtines Valstybes, kviesdamas jas savo laikyseną dar kartą peržiūrėti. Jis kvietė japonus laikytis ramiai ir pasitikėti savo vyriausybės priemonėmis.

PEKINAS. E. Japonų ir kinų kreditų įšaldymas Jungtinėse Valstybėse, Didžiojoje Britanijoje ir Britų imperijoje padarė čia didelę sensaciją. Atviroje valiutos rinkoje Jungtinių Valstybių doleris tuoj nukrito 10%. Popiet doleris jau nebebuvo perkamas.

TOKIO. E. „Tokio Niši Niši" Jungtinių Valstybių kreditus Japonijoje, kuriuos palies japonų atsiteisimo priemonės, vertina bendrai 215 milijonų dolerių sumai. Laikraštis pareiškia, jog Rooseveltas, gal būt, mano, kad Japonija dėl jo spaudimo priemonių sutiks padaryti kompromisą. Tai esanti iliuzija, kurią nusikratyti būtų ir Rooseveltui geriau. Pasak laikraščio, ir Šiaurės Amerikos ūkinis spaudimas Japonijai turi savo ribas. Jei Jungtinės Valstybės tas ribas peržengs, tai ten turėtų suprasti, kad, pavyzdžiui, Jungtinėms Valstybėms būtinai reikalingų žaliavų iš pietinės jūros sričių, visų pirma, gumos ir švino, atkirtimas Šiaurės Amerikai turėtų jau mažiausia tokių pat pasekmių, kaip jas Rooseveltas vaizdavosi ryšium su naftos gabenimo Japonijai sustabdymu. Toliau laikraštis pareiškia, kad Roosevelto laikysena trijulio pakto valstybių atžvilgiu galutinai paaiškėjo iš vakardienos priemonių Japonijos atžvilgiu. Japonija, glaudžiai bendradarbiaudama su Nankinu ir Hsinkingu, mokės pavartoti tinkamas ir juntamas atsiteisimo priemones. Anglija, rašo laikraštis toliau, pasekė Jungtinių Valstybių pavyzdžiu ir atsisakė nuo prekybos sutarties su Japonija. Anglija, panašiai kaip Jungtinės Valstybės, tikisi tuo būdu izoliuoti Japoniją ūkiniu atžvilgiu. Vienas dalykas buvo tikrai pasiektas: būtent, dar tvirtesnis Japonijos nusistatymas visomis priemonėmis siekti išplėsti Azijos ūkinę erdvę.

ĮŠALDYTI IR KINIJOS DEPOZITAI

NEW YORKAS. E. Associated Press praneša, kad kartu su Japonijos depozitais, Jungtinėse Valstybėse įšaldyti ir visi Kinijos depozitai. Tai padaryta prašant Čiangkaišekui. Ši priemonė būsianti labai naudinga Čungkingo vyriausybei.

Atidaryta didžioji vokiečių meno paroda

MIUNCHENAS. E. Reicho propagandos ministeris Dr. Goebbelsas šeštadienį vokiečių meno rūmuose atidarė didžiąją vokiečių meno parodą. Šia proga pasakytoje kalboje ministeris pabrėžė, kad, nežiūrint karo, vokiečių tautos kultūrinis gyvenimas vyksta toliau ir vyriausybės yra intensyviai skatinamas. Tuo metu, kai vokiečių kariai triumfingais karo žygiais rašo į vokiečių istoriją naują skyrių, pareiškė Dr. Goebbelsas, menas kaip ir anksčiau užima viešpataujančią vietą vokiečių tautos gyvenime. Čia kalbėtojas pasisakė prieš Vokietijos priešininkus, kurie abejojo dėl nacionalsocializmo ir jo sąjungininko — fašizmo kultūrinio kūrybinio pobūdžio, pabrėždamas tą faktą, kad pirmoje eilėje buvo Vokietija ir Italija, kurios pasauliui dovanojo pirmos rūšies ir patvarias europinės kultūros vertybes. Vakarų plutokratija visiškai nejaučia gėdos, pareiškė Reicho ministeris toliau savo kalboje, kad

ji pagaliau sovietų bolševizme rado jau tinkamą sąjungininką.

Ji drįsta net tokį savo piktinantį konkubinatą veidmainingai piršti, kaip apsaugą prieš tariamą Vokietijos grasinimą laisvam dvasiniam gyvenimui. Tačiau toks aiškus ir ciniškas frontų sudarinėjimas, baigdamas pabrėžė Dr. Goebelsas, pradeda atbundančioms tautoms parodyti, prieš kokį pavojų yra pastatyta Europa.

Būtų lemtinga mūsų žemynui, jei mes iš tokios padėties nepadarytume praktiškų išvadų.

ŠANCHAJUS. E. Kinijos respublikos įkūrėjo Sunyatseno sūnus, Čungkingo vyriausybės tarybos pirmininkas Sunfo, kaip vietos spauda praneša, grįždamas iš Maskvos į Čungkingą, nusileido Kansu provincijos mieste Lančau ir čia buvo suimtas.

KĘSTUTIS ČERKELIŪNAS

PRIEŠ METUS

Lygiai prieš metus pakvipo naujais įvykiais. Po niekingo liaudies seimo nutarimo įsijungti į daugiatautę Tarybų Sąjungą sukaustė toks maudulys, jog nežinojai kur dingti.

Būdavo, sėdi sklidinai prikimštoj kavinėj. Daug pažįstamų veidų, jie išbalę, pritvinę raukšlių, akys mėto susirūpinusius žvilgsnius. Lėtu garų punduliu nerimsta kava, sugniužęs, negailestingai šaukštuko smūgio suskaldytas pyragaitis, peleninėj kyla nuorūkų piramidės. Drumzlinos viltys apie ateitį, joks minčių tinklas nesugauna realios tikrovės atspindžių.

Eini Laisvės alėja. Vaikštinėja kiti žmonės nei įprasta. Daug naujų veidų, giliaraukšlių ir įdubusiais skruostais. Susivėlusiais plaukais, atlapotais marškiniais, pro įtarpą matoma apžėlusia krūtine. Padugnės pabiro gatvėse ir įžūliai ima naujas pozicijas.

Vakaras. Namie darosi blanku, iš sienų lipa nuobodūs šešėlių komplektai, grūmoja, šnibžda į ausį, kelia apsvaigimą, norą užmerkti akis, sugniaužus kumštį išsivaduoti iš stališkųjų varžtų. Paimi telefono ragelį. Penki skrituliai. Pasigirsta kimūs, paniurę balsai, amžinai miglos ir susirūpinimas. Kiekviena diena rikiuoja naujus įvykius, jie skaudūs ir plėšo kilniuosius jausmus.

Vėl kavinė. Tarytum užburtas ratas. Žmogus griebiasi daug ko, kad tik nugrūstų tikrovę, kad tik nusimestų klaikių minčių krovinį. Ant sienos plakatėlis Quick. Sminga galvon Vakarų Europa, kur tiek daug tų Quickų. Baigta. Užsienio pasas iškeistas į varganą popiergalį.

Išvažiuoji iš Kauno, galvatrūkčiais bėgi lyg nuo maro. Kur nors, kur aplinka ne taip užnuodyta, kur įmanoma laisviau atsikvėpti.

Griozdiškos vilos trečias aukštas. Pro langą puikus vaizdas į jūrą. Akiračio baigmėj sklaistosi paskutiniai saulės spinduliai. Jie greit dings, ir tamsa baigs smaugti šviesos likučius. Bet kažkodėl atrodo, kad tavyje dar prasidės diena. Kutena įkyrus jausmas, pasuki akis į kairę, užgriebi miško atbrailą. Ten siena ir daugelio, vasarvietėn susimetusių, tikslas ir svajonių apvainikavimas.

Ant tilto suplaukia vasarotojai. Tamsi minia palengva tušuoja tiltą, ir visa žygiuotė panaši į skruzdžių karavaną. Prisiplaki prie didesnės draugės. Džiaugsmas, išdaigos, kaip visados. Bet atidžiau stebėjus pakankamai aišku, jog džiūgavimas nenuoširdus ir falsifikuotas. Juo mėginama uždėti švino dangtį ant rūškanos dabarties ir nerimastingos ateities išsiveržimo. Palydi pažįstamus ir, nė žodžio netaręs, su draugu pasuki vėl į pajūrį, susirandi nuošalų suolą, ir pasipila žodžiai dienos temomis. Svarstoma giliai, apdairiai, išnagrinėjant visas smulkmenas. Pusvalandis po pusvalandžio ir prieš aušrą kiūtini namo. Galva tarytum prigrūsta stiklo šukių. Nervinga įtampa siaučia mintis, nerimastis auga ir ko greičiau lauki tikslaus plano išpildymo.

Rytą vėl slankioji po tiltą. Dar ankstoka ir žmonių nedaug. Po vieną kitą mažomis vilkstinėmis jie traukia į paplūdymį apsikarstę įvairiaspalviais ryšuliais.

Pasirodo suokalbininkas. Abu rimtai nusiteikę. Nerimas ir džiaugsmas, baimė ir pasitikėjimas. Žodis šen, žodis ten, ir nuomonė ta pati, pradėta lukštenti dar praeitą naktį:

— Smukti per sieną.

Keletas variantų. Vienas jų — perėjimas čia pat, netoliese. Tam tikslui reikia kruopščiai išstudijuoti vietas, kur lindi sargybiniai. Naktys tamsios, apšiurpę krūmokšniai, tankiai suaugę smilgos, vietomis pasimaišo pušelės, džiuliais išpūstais sijonais. Šiuo keliu pasinaudojo ne vienas, specialiai į Palangą atvykęs „vasaroti".

Kitas būdas — sueiti į kontaktą su gyventojais, turinčiais ūkį prie pat sienos. Pas tokį paviešėti, galima, pagaliau, suvaidinti darbininką ir nutaikius progą dingti.

Paskui iškilo nauja priemonė — jūra. Ne, bristi neapsimoka, nors atsirado ir tokių mėgėjų. Geriau pasinaudoti valtimi. Tiesa, visi kuteriai išvilkti į krantą, apipusti smėlio kauburiais, provizoriškai suraišioti skurdžiais virvagaliais, o kopose — ginkluotas raudonarmietis. Prieš kelias dienas po pajūrio restoranu buvo keletas baidarių, bet jos vieną naktį negrįžtamai dingo, nors buvo pririštos prie polių gana patikimomis vielomis.

Reikia gauti baidarę, nes kelionė jūra įsiskvirbo į galvą ir neduoda ramybės. Pagaliau tai bene patikimiausia. Šovė mintis, kad pažįstamas turi amerikonišką baidarę, specialiai jūroje plaukioti. Nieko nereiškia, kad jis šiuo metu Kaune. Kitą naktį išvykstam.

Paskutinis vizitas Kaunui. Įvairių reikalų sutvarkymas, ryžtingas atsisveikinimas su artimaisiais ir apsirūpinimas reikalingom smulkmenom.

Diena sulikviduojama labai greitai. Vakare vėl į traukinį. Pabundam tik Kretingoj. Jokio nuovargio: žygis reikalauja, kad galva blaiviai dirbtų. Baidarę savininkas atsisakė parduoti, drebėdamas dėl atsakingumo, išgastaudamas dėl savo kailio.

Pajūry. Užmegztas ryšys su kretingiškiu ūkininku. Keli trumpi, bet pakankamai ryškūs sakiniai. Viskas tvarkoj, nėra ko atimti, ar pridėti. Galima pereiti sieną visiškai drąsiai, su lagaminu rankoje, gal būt, panosėj švilpaujant nuvalkiotą melodiją. Sargybinių pasikeitimo metu. Maždaug vidurnakty arba ir vidurdieny. Tada pas sargybinius pagal planą ir grafiką nusiunčiama pasišnekėti keletas merginų. Raudonarmiečių atida sumažėja iki nulio, nukrypsta į mergaites ir jų atneštą produktų davinį, kuris taip vilioja menkai maitinamus pasieniečius. Kada tik patiks, galim užsukti pas ūkininką, ir klausimas išspręstas.

Draugas nusprendžia dar kelias dienas praleisti vasarvietėj, atsikalbėti su pažįstamais, pasinaudoti paplūdymio malonumais. Šauniai slenka dienos, kol vieną vakarą draugas gauna telegramą. Ko greičiausia grįžti į Kauną. Ką tai turėtų reikšti? Į paštą. Žaibo pasikalbėjimas telefonu. Tie patys lakoniški žodžiai; be komentarų:

— Grįžk.

Naktį išvažiuoja ir už dvidešimt keturių valandų grįžta. Viskas aišku, viskas galutinai išspręsta:

— Jei dumi per sieną, nieko nelauk. Jei kitaip apsigalvojai, grįžk, nes nėra reikalo eikvoti pinigus.

Įspėjimas dėl netrukus pagriežtėjančių sargybų ir pakartotinas namiškių raginimas nedelsti sukelia ant kojų, pastato tašką gyvenimui Lietuvoj.

Popietis. Aptriušęs automobilis spaudžia Kretingos link. Keli kilometrai ūkiniu vežimu. Naktis, ir keli susikūprinę siluetai dingsta už sienos. Netoliese sugulę sargybiniai. Žiba akys, tačiau niekas nepastebi. Norisi juoktis, bet kartu nesinori pakliūti jiems į rankas. Apsisuku ir šliaužiu tolyn. Švintant būsiu Palangoj ir vėl sėdėsiu ant nuosklandos, su kuklia ir ironiška šypsena lūpų kraštuose.

Vyr. vokiečių kariuomenės vadovybės pranešimai

Iš vyriausiosios Fiurerio būstinės. VII. 26. ELTA. Vyriausioji ginkluotųjų pajėgų vadovybė praneša:

Ukrainoje buvo palaužtas vietinis užpakalinių priešo dalinių pasipriešinimas. Neatsižvelgdami į nepalankias oro sąlygas ir blogus kelius, sąjunginiai kariuomenės daliniai toliau persekiojo sumuštąjį priešą. Rumunų junginiai netrukus baigs Besarabijos išvalymą. Erdvėje į vakarus ir pietų vakarus nuo Viazmos su dideliais nuostoliais priešui buvo atmuštas stiprių, naujai į kovą įtrauktų sovietų karo pajėgų puolimas. Dienos metu kovos lėktuvai numetė bombų į Maskvos miesto geležinkelio įrengimus.

Jūros srityje aplink Angliją karinės vokiečių oro pajėgos sunaikino vieną 4.000 tonų talpos krovinių laivą. Kiti kovos lėktuvai praėjusią naktį padegė Great Yarmoutho uosto tiekimo įmones ir bombardavo aerodromus rytinėje Anglijos dalyje. Karinės jūrų pajėgos numušė du britų kovos lėktuvus.

Šiaurės Afrikoje pasireiškia jau gyvesnė žvalgybos dalinių veikla prie Tobruko. Naktį į liepos 26 dieną vokiečių kovos lėktuvai dar kartą numetė įvairaus kalibro bombų į britų laivyno bazės Aleksandrijoje karinius įrengimus.

Praėjusią naktį britų kovos lėktuvai numetė sprogstamųjų ir padegamųjų bombų šiaurės vakarų Vokietijoje. Tik paskiriems lėktuvams pavyko prasiveržti iki Reicho sostinės. Civiliniams gyventojams padaryta nedidelių nuostolių. Kai kuriose vietose apgadinti pastatai. Naktiniai naikintuvai ir zenitinė artilerija numušė aštuonis britų kovos lėktuvus.

Vyriausioji Fiurerio Būstinė. VII. 27. ELTA. Vyriausioji kariuomenės vadovybė praneša: Visame Rytų fronte karo veiksmai sėkmingai varomi toliau. Ir paskutinę naktį kovos lėktuvai sėkmingai puolė Maskvos miesto susisiekimo pastatus ir aprūpinimo įmones.

Anglijos priešakiuose vokiečių karo lėktuvai praėjusią naktį bombardavo karo ūkio pastatus. Naktį į liepos 27 d. vokiečių karo lėktuvai numetė bombų į Suezo kanalo karinius tikslus.

Debesų priedangoje atskiri britų karo lėktuvai dienos metu numetė bombų į Emdeno miesto gyvenamąjį kvartalą. Civiliniams gyventojams buvo padaryta nuostolių — buvo užmuštų ir sužeistų. Buvo sugriauta ar sužalota tam tikras gyvenamųjų namų skaičius.

Praėjusią naktį priešo lėktuvai į Reicho teritoriją nebuvo įskridę.

Rooseveltas jau paruošęs smulkų planą

kaip Amerikos kariuomenę panaudoti už vakarinio pusrutulio ribų

STOCKHOLMAS. E. Londono sluoksniuose buvo atvirai pareikšta, kad Jungtinių Valstybių karo ministerija

jau paruošusi smulkų planą, kaip Amerikos kariuomenę panaudoti už vakarinio pusrutulio ribų,

ir kad tas planas būsiąs pateiktas kaip įstatymo projektas kongresui tuoj po to, kai senatas ir atstovų rūmai bus priėmę įstatymą dėl prailginimo neribotam laikui karinės prievolės ir paskelbę išimties būklę. Jei vyriausybė nepasirūpinusi įtraukti leidimą pasiųsti ekspedicinį korpusą į užsienį jau į dabartinį įstatymo projektą dėl karo tarnybos prailginimo, — tai tatai įvykę tik todėl, kad dar labiau nepadidinus esančių kongrese priešingybių. Rooseveltas pagal savo įprastą taktiką ir čia einąs tik žingsnis po žingsnio. Kai kongresas pagaliau paskelbs išimties būklę ir priims karo tarnybos prailginimą, tuomet būsią lengva priversti jį ir toliau eiti tuo pat keliu.

SENATO KARINĖ KOMISIJA PRITARĖ KARINĖS TARNYBOS PRAILGINIMO ĮSTATYMUI

VAŠINGTONAS. E. Jungtinių Valstybių senato karinė komisija devyniais balsais prieš vieną pritarė įstatymo projektui, kuriuo vyriausybė įgaliojama laikyti po ginklu pašauktus naujokus, atsarginius ir valstybinę miliciją ilgiau, negu ligšiolinis karo tarnybos terminas — vieni metai. Naujuoju įstatymu numatoma, kad karo tarnyba pagal krašto gynimo reikalavimus gali būti pratęsta. Be to, šituo įstatymu panaikinama 900.000 kariškai apmokomų vyrų skaičiaus riba.

Demokratų senatorius Hillis pareiškė, kad šis įstatymas nepalies uždraudimo siųsti pašauktuosius karius už jūrų.

Komisija atsisakė tuo pat metu paskelbti tautinį išimties stovį, tačiau sutiko su karo tarnybos laiko pratęsimo motyvavimu krašto interesams gresiančiu pavojumi.

Senatorius Hillis vėliau pareiškė, kad komisija nesutiko paskelbti išimties stovio, nes senatorių dauguma nenorėjo suteikti valstybės prezidentui dar daugiau nepaprastų įgaliojimų. Vienintelis pasisakęs prieš buvo komisijos pirmininkas demokratas Reynoldsas.

ŠANCHAJUS. E. Anglijos ir Jungtinių Valstybių valdžios organai, kaip pranešama iš informuotų sluoksnių, ragina savo piliečius iš Šanchajaus išvažiuoti. Anglų ir amerikiečių sluoksniuose nurodoma, kad šis paraginimas esąs susijęs su įtemptais santykiais tarp Japonijos ir Jungtinių Valstybių.

Negalima kovoti už Kristų sąjungoje su antikristu

SUOMIŲ PROFESORIAUS LAISKAS ANGLIKONŲ BAŽNYCIOS GALVAI

HELSINKIS. E. Filosofijos profesorius prie Helsinkio universiteto Eino Kaila pasiuntė laišką suomių laikraščio „Uusi Suomi" redakcijai. Šitame laiške pasisakoma dėl Canterburio arkivyskupo, anglikonų bažnyčios primo, elgesio. Laiške sakoma, kad 1940 metų vasario 1 d., ketvirtadienį, arkivyskupas švento Povilo katedroje Londone laikė pamaldas už Suomiją. Jis reikalavo Anglijos pagalbos Suomijai, meldėsi už tą nedidelę tautą, už jos kovos su tamsiomis jėgomis pasisekimą, meldė Dievo malonės Suomijai. Pusę metų vėliau tas pats arkivyskupas skelbia savo paramą sąjungai su sovietais. Canterburio arkivyskupas, kaip ir kiekvienas kitas žmogus, gerai žino, kad sovietų pergalė reikštų kaip tik krikščioniškosios kultūros sunaikinimą, tos kultūros, už kurią Anglija skelbiasi kariaujanti. Negalima kovoti už Kristų sąjungoje su antikristu. Vienintelis teisingas paaiškinimas esąs, kad Canterburio arkivyskupui krikščioniškosios kultūros Europoje likimas yra visiškai abejingas, kad tik Anglija laimėtų karą. Anglijos politiką naujuoju laiku apibūdina išdavikiškas Albionas (senas legendinis Anglijos pavadinimas), kuris dėjosi visų kilniųjų idėjų kovotoju, kaip ir dabar jis dedasi kovotoju už mažųjų tautų laisvę ir už demokratijas. Savo laiško pabaigoje prof. Kaila pareiškia, jog esą labai nekilnu užsidėti kilnumo kaukę ir dėtis kovotoju už krikščioniškąją kultūrą, jei tuo tarpu galvojama tik apie savo interesus. Kiekvienas, kas ką nors panašaus daro, nusideda krikščioniškosios kultūros dvasiai.

RADIJO PROGRAMA

ANTRADIENIS, VII. 29 D.

6.00 Malda, dienos mintys, laikas, žinios, rytinis koncertas (pl.); 7.00 Žinios vokiečių kalba; 7.10 Rytinio koncerto tęsinys; 7.30 — 8.00 Kartojimas žinių, pranešimų, tolimesnė dienos programa; 8.00 — 12.00 val. Pertrauka. 12.00 Varpų muzika iš Karo muziejaus, laikas, žinios, tolimesnė dienos programa; 12.20 Plokštelių muzika; 12.30 Žinios vokiečių kalba; 12.45 Informacijos; 13.00 Vidudienio koncertas; 14.00 Žinios vokiečių kalba; 14.15 Koncerto tęsinys; 15.00 Žinios vokiečių kalba. Po žinių — pertrauka iki 16.00 val.; 16.00 Garsų paradas; 17.00 Žinios vokiečių kalba; 17.10 Saulėtoj Ispanijoj; 17.30 Kartojimas žinių, skaitytų 12 val., iš laikraščių, pranešimai; 17.45 Šilerio „Klasta ir meilė". Rež. J. Gučius. Vaidina: P. Kubertavičius, V. Dineika, J. Petrauskas, A. Vainiūnaitė, Mackevičius A., Kurmytė O., Rymaitė O., Vasiliauskas K., Pilka St.; 19.00 Pranešimai iš fronto, Vyriausios vokiečių karo vadovybės pranešimai ir žinios vokiečių kalba; 20.15 Vokiškai lietuviams; 20.30 Laikas, žinios, pranešimai, iš laikraščių, programa rytdienai; 21.00 Groja Kauno Radiofono saloninis orkestras. Dirig. J. Lechavičius; 22.00 Žinios vokiečių kalba. Po žinių vokiečių kalba, Eltos žinios; 22.30 Programos pabaiga.

KRONIKA

PAGERBTI ŽUVUSIEJI DĖL LIETUVOS LAISVĖS VOKIEČIŲ IR LIETUVIŲ KARIAI

Vakar vakare Karo Muziejaus sodely prie paminklo Žuvusiems už Lietuvos laisvę vėl buvo atgaivintos tos įspūdingos iškilmės, kurios prieš bolševikų invaziją kas vakarą ten įvykdavo. Vakarykščios iškilmės buvo skirtos pagerbti žuvusiems dėl Lietuvos laisvės vokiečių ir lietuvių kariams. Jose dalyvavo Karo Muziejaus viršininkas gen. Nagius, keletas vokiečių karininkų ir nemaža visuomenės.

Karo invalidų orkestrui grojant, prie paminklo atžygiavo invalidų garbės sargyba, apsirengusi senąja uniforma. Aukurui rusenant, pasigirdo komanda: „Žuvusiems dėl Lietuvos laisvės vokiečių ir lietuvių kariams ginklu gerbk!" Po to buvo sugroti abu Vokietijos himnai, Lietuvos himnas ir malda.

ŽYDŲ IR RUSŲ PRADŽIOS MOKYKLOS UŽDAROMOS

Visi žydų ir rusų kalba vedamieji vaikų darželiai, pradžios mokyklos, atskiros pradžios mokyklų klasės ir visos šio tipo mokyklos, kurios buvo įsteigtos raudonosios armijos vadovybės vaikams, nuo š. m. birželio mėn. 23 d. laikomos uždarytomis ir mokytojai atleisti.

Tų vaikų darželių ir mokyklų turtą perima vietos lietuvių pradžios mokyklos, susitarę su vietos savivaldybėmis.

DĖL MOKYKLŲ VARDŲ

KAUNAS. VII. 26. ELTA. Bolševikų laikų mokyklų pavadinimai panaikinami. Toliau vidurinės mokyklos vadinsis gimnazijomis, nepilnosios vidurinės mokyklos — progimnazijomis, ekonominės mokyklos — prekybos mokyklomis.

Mokyklų tikrinių vardų panaikinimas paliekamas galioje. Tose vietose, kur vieno tipo mokyklų yra keletas, nustatyti joms numeriai paliekami, pav. Kauno I gimnazija, Kauno II gimnazija, Kauno miesto pradžios mokykla Nr. 1 ir pan.

DĖL NACIONALIZUOTŲ SAVIVALDYBIŲ ĮMONIŲ

KAUNAS. 1941.-VII-26. ELTA. Visos savivaldybės gali atsiimti savo buvusias nacionalizuotas įmones kompetentingų centro organų nustatyta tvarka, kurios laikymasis yra būtinas.

Nusižengusieji nustatytai tvarkai asmenys turės atsakyti už tvarkos ardymo pasekmes.

LIETUVIŲ GYDYTOJŲ IR VAISTININKŲ DĖMESIUI

Seirijų miestui skubiai reikalingas lietuvis gydytojas ir vaistininkas. Geros valios lietuvi gydytojau arba medicinos ir farmacijos kandidate, vykite į Seirijus gelbėti savo tautiečių. Iki Alytaus galima vykti automobiliu (iš „Į Laisvę" administracijos), o iš ten atsiimsime arkliais.

„DAINOS" CHORAS

intensyviai repetuoja. Antradienį (VII. 29) repetuoja tenorai ir sopranai; trečiadienį (VII. 30) altai ir bosai; ketvirtadienį (VII. 31) visas choras. Visos repeticijos Konservatorijoje; pradedamos 17 val. 30 min. Dalyvauja visi.

PAMALDOS UŽ ST. RUMBINO VĖLĘ

VII-30, 6 val. 30 min. Įgulos Bažnyčioje bus gedulingos pamaldos už kovose žuvusio a. a. Stepono Rumbino vėlę. Draugus ir pažįstamus prašau dalyvauti.

Marija Rumbinienė

Iš visos Lietuvos

SKUODAS

Skuodas, nors yra gana tolokai nuo buvusios vokiečių — sovietų sienos, tačiau vokiečių karius jau išvydo dar pirmąją karo dieną. Miestelio ir apylinkių gyventojai lietuviai džiaugėsi pagaliau nusikratę bolševikų kruvinuoju jungu. „Nieks, — sako, dabar jau mūsų nebevadins liaudies priešais, buožėm, kulokais ir t. t.". Mat Skuodo apylinkėse veik visi ūkininkai yra pasiturį. Todėl, prasidėjus lietuvių trėmimui į Sibirą, daug kas slapstėsi ir taip laimėjo. Iš išvežtųjų yra buv. Skuodo viršaitis Dubinskas su šeima, mok. Jazbučiai, mok. Ramanauskaitė ir daugelis kitų. Dabar užtikti nauji sąrašai. Pasirodo, kad iš vieno kaimo būtų išvežę visus ūkininkus. Bet žinoma, jau nebesuspėjo.

JUODUPĖ

Raudoniesiems bėgant, ypatingu žiaurumu pasižymėjo vietos komunistai. Jie nukankino vienuolika vietos gyventojų. Aukoms išbadytos akys, nupiaustytos ausys, sulaužytos rankos ir kojos. Iš veidų nelaimingųjų negalėjo atpažinti ir artimiausieji giminaičiai. Daugelis tik slapstydamiesi išsaugojo savo gyvybę.

Kai penktadienį (VI. 27.) atvyko vokiečių kariuomenė, dar daug buvo likę darbo ir vietos partizanams.

JAPONIJA EKVADORUI ĮTEIKUSI GRIEŽTĄ PROTESTO NOTĄ

LIMA. E. Ryto spauda skelbia aštrią Japonijos pasiuntinio notą Ekvadoro pasiuntiniui ir japonų kareivių dalyvavimo Peraus pusėje pasienio susirėmimuose paneigimą. Japonų pasiuntinys savo notoje pabrėžia, kad jis pradžioje tokios rūšies žinioms neskyrė jokios reikšmės. Tačiau Ekvadoro vyriausybės oficialus komunikatas tą reikalą jam kitaip nušvietęs. Notoje pareiškiama, jog Ekvadoro pasiuntinys turėtų suprasti, kad toks oficialus skelbimas yra sunkus kaltinimas Japonijos vyriausybei. Japonų pasiuntinys tą skelbimą apibūdina kaip neteisingą ir prašo Ekvadoro atstovą pareikalauti, kad jo vyriausybė tai paneigtų.

„Žaibo" spaustuvė Kaune, Duonelaičio 24; tel. 26616

Tai mūsų gyvybinis reikalas

Mūsų šalis, patekdama bolševizmo vergijon, buvo palikusi Europą pačiame įkarštyje grumtynių tarp senosios tvarkos šalininkų ir naujosios kovotojų. Visame kontinente dar tebesvyravo nuotaikų bei nusistatymų svarstyklės. Ne viena tauta ir šalis pergyveno dramatišką apsisprendimą: su Naująja Europa ar prieš ją?

Tiems valstybių vyrams, kurie visus savo naudos galimumus čiulpė iš senosios kapitalistinės-liberalinės tvarkos, nebuvo lengva pasisakyti už Naująją Europą ir eiti išvien su ja; tokie ir savo tautas bei valstybes įtraukė kartu su savim į pražūtį, kaip dar šiemet yra atsitikę su Jugoslavija ir Graikija. Jie lengva širdžia paklausė iš Anglijos išeinančių viliojimų — šūkių apie tautų laisvę ir geresnę ateitį. Jie nežinojo, — jeigu žinojo, tai bent tinkamai nesuprato ir neįsivaizdavo, ką ta žadamoji laisvė ir geresnis gyvenimas iš tikrųjų reiškia. Jie, be abejo, buvo girdėję P. Afrikos būrų laisvės kovų su anglais istoriją, dėl kurios atvirai raudo net vienas kitas padoresnis britas; jie žinojo airių kovas dėl laisvės, į kuriuos anglai dar ir šiandien kėsinasi; nepaslėpta jiems buvo ir indų vergija bei arabų apgavimas. Bet visa tai buvo atokiau, kaip kasdieninė Londono propaganda ir tiesioginė diplomatinė akcija. Dėl to jai ir buvo pasiduota. Naujoji Europa su tvarkos, darbo ir kūrybos vėliava turėjo laužti vieną kliūtį po kitos.

Mūsų šalis, birželio 22 d. pradėtu vokiečių žygiu grįžusi į Europą ir vos spėjusi apsidairyti, pamatė, jog kovojančiųjų frontai jau kur kas ryškesni, negu tuo metu, kai ją prislėgė bolševikinis slogutis. Vokiečių ginkluotųjų jėgų kumštis, sutrupinęs senosios Europos šulus kontinente, parodė, jog už skelbiamosios demokratinės laisvės fasado slėpėsi masinė korupcija ir pakrikimas. Ne dygai gi, sakysim, prancūzai, susekę išdavikiškus žydiškai — plutokratiškų savo buvusių politikų darbelius, žymia dalimi iš Londono padiktuotus, susodino juos už geležinių virbų. Bet dar daugiau. Lietuvis per šituos bolševikinius metus pečius traukė matydamas, kaip „proletarinė" — žydiška tarybų Lietuvos valdžia visaip pagelbėdavo kapitalistams žydams išvykti į plutokratinę Š. Ameriką, tuo tarpu kai lietuviui buvo absoliučiai užtrenktos durys į užsienį. Tiktai dabar jam tatai paaiškėjo, kai tarp Londono politikų, žydiškųjų Wallstreeto biznierių ir jiems rasiškai giminngų „proletariškųjų" Kremliaus viešpačių užsimezgė politinė bičiulystė, einanti net ligi karino bendradarbiavimo. Ir tatai Litvinovas - Finkelšteinas savo kalboje anglams vadina „bendra kova dėl žmonijos išlaisvinimo ir geresnio rytojaus".

Jeigu mes ir ne visi žinom būrų, airių, arabų ir indų bylas, bet užtat negreit užmiršim savo pačių taip neseniai išgyventus bolševikinės laisvės ir gerovės prisiminimus, — „laisvės" ir „gerovės", dėl kurios anglai dabar prieš Naująją Europą kovoja išvien su bolševikais. Anglų vedamos kovos visada būdavo išnaudojimo kovos, vedamos pirmoje eilėje svetimu krauju anglų užvaldytos tautos būdavo paliekamos primityviausiose kultūrinio, socialinio ir ūkinio gyvenimo sąlygose. Visiškai priešingai yra su vokiečių vedamu karu dėl Naujosios Europos, kuriame pirmieji kraują lieja vokiečiai; vokiečiai t u o j p a t imasi vadovauti ir socialinio bei ūkinio atstatymo ir pažangos darbui.

Dėl to tai mes nepalyginti jautriau ir sąmoningiau suprantam Naujosios Europos idėją ir ryžtamės dėl jos kovoti, nes Naujosios Europos kova — mūsų gyvybinis reikalas.

Linų ūkio įmonės dirba

Pasikalbėjimas su „Lino" direktorium agr. Dr. J. Krikščiūnu

Lietuvos linų ūkis ūkiniame krašto gyvenime vaidina gana didelį vaidmenį. Vidutiniškai linais kasmet apsėjama 80.000 ha. 1940 m. linais apsėjamas plotas padidėjo iki 94.000 ha. Apie trečdalį, kartais iki pusės linų pluošto derliaus palieka pačiuose ūkiuose. Šis pluoštas perdirbamas į įvairių ūkininkams reikalingus audinius. Nedidelę dalį perdirba mūsų linų apdirbimo fabrikai. Paskutiniais metais mūsų fabrikai pajėgė perdirbti 3.600 tonų linų. Didžioji gauto pluošto dalis eksportuojama. Lietuva pajėgia eksportuoti iki 18.000 — 19000 tonų pluošto per metus.

Sėmenis ūkininkai pasilieka tik sėjos reikalams ir mažmožius aliejui. Likusias sėmenis parduoda. Seniau didžioji sėmenų dalis buvo eksportuojama, o mažoji perdirbama aliejaus gamybos įmonėse. Šiais metais visai nebuvo eksportuojama, o perdirbama vietoje.

Kaip svarbus kraštui linų ūkio produktų eksportas, matinti ir iš šių duomenų. Per 16 metų (1924 — 39 m. m.) įskaitytinai už kiaulių ūkio produktus iš užsienio gauta valiutos: 650,9 mil. litų, **už linų produktus — 628,1 mil. litų**, už pieno produktus — 502,3 mil. litų, už kiaušinius — 148,6 mil. litų, už grūdus — 133,1 mil. litų ir t. t.

Linų ūkis pas mus ilgą laiką buvo labai apleistas. Jo produktus supirkinėdavo tik privatūs pirkliai, išimtinai žydai. Parduodamų linų nerūšiuodavo, ir dėl to užsienyje susidarė bloga nuomonė apie Lietuvos linų pluošto kokybę. Nuo 1935 m. linus pradėjo supirkinėti kooperatyvai, Lietūkio vadovaujami. Tuomet valstybės pradėtas kontroliuoti linų rūšiavimas, ir pradėjo kilti linų pluošto kokybė. Nuo 1939 m. pabaigos linų supirkimas ir perdirbimas iš Lietūkio buvo išimtas ir sukurta speciali organizacija — Kooperatyvų Sąjunga „Linas". 1940 m. „Linas" supirko 60% visų Lietuvos linų, o likusį kiekį — privatūs pirkliai, daugiausia žydai. Bolševikų valdymo metais padėtis pasikeitė, nes privatūs pirkliai buvo likviduoti, ir linų supirkinėjimas perėjo į vienas rankas. Buvo mėginta kurti specialią organizaciją, bet nebaigta. Išvijus bolševikus iš Lietuvos, darbą toliau tęsia Koop. Sąjunga „Linas", kuris šiandie monopoliniais pagrindais supirkinėja linų pluoštą ir sėmenis. Karo metu linų perdirbimo įmonės ir prekės kiek nukentėjo. Iš 13 veikusių fabrikų vienas visai sudegė (Kretingoje), ir vienas apdegė (Nauj. Vilnioje). Kiek nuostolių padaryta fabrikams ir įrengimams, dar nenustatyta.

Iki šiol veikusieji fabrikai priiminėjo iš ūkininkų bruktus ir mintus nebruktus linus ir juos perdirbdavo į šukuotus ir į mašinines pakulas. Tokiai tvarkai esant, ūkininkai būdavo priversti patys linų šiaudelius mirkyti ar klojėti, minti ir brukti. Šį darbą ūkininkai nenoromis dirbdavo, nes jie neturi tam priemonių. Dažniausiai žaliavą sugadina. Tai turėdamas galvoje, „Linas" pradėjo statyti naujoviškas linines, kurios galėtų priimti iš ūkininkų linų šiaudelius tiesiog nuo lauko ir juos perdirbti. Tokių lininių ūkininkai labai pageidauja, nes jos palengvina linų perdirbimo darbą ir, kas svarbiausia, pakelia linų pluošto kokybę. Tokių lininių šiuo metu statomos dvi, ir trečia numatoma statyti Kretingoje.

Susitvarkius transportui, Koop. S-ga „Linas" darbą tęs ir jį tobulins su turimu persónalu. Bolševikų metais, linų supirkimo ir perdirbimo įmonėse darbuotojai daugiausia buvo žydai. Jie visi pašalinti, bet sunkumų su darbuotojų kadrais nėra, nes Koop. S-ga „Linas" turi paruošusi daug specialistų lietuvių, kurie pajėgia darbą tinkamai atlikti. Be to, bolševikų valdymo metais tarnautojų būdavo daugiau negu reikia, todėl žydų pašalinimas mažai jaučiamas.

Šiuo metu supirkimas nevykdomas, nes nepakanka priemonių išvežti linus iš supirkimo punktų, bet artimiausiu laiku supirkimas bus pradėtas.

Beveik visi linų perdirbimo fabrikai veikia ir dar turės darbo apdirbdami praėjusių metų derlių.

Koop. S-gos „Lino" darbuotojų kadrai, o ypač darbininkai labai džiaugiasi bolševikų išvijimu iš Lietuvos, nes kontoros tarnautojai turėdavo begales nereikalingo planavimo, perplanavimo ir visokio nereikalingų žinių teikimo darbo, o darbininkai kamuojami nepaprastai sunkiu darbu, kuris buvo labai šykščiai apmokamas. Buvo įvestas akordinis darbas, kuris išsemdavo iki kraštutinumo darbininkus ir gadindavo mašinas. Už tą nepaprastai intensyvų darbą darbininkai gaudavo rubliais nuo 50% iki 100% daugiau negu seniau gaudavo litais, bet už tuos pinigus jie daug mažiau galėdavo nusipirkti, ypač apsivilkimo ir apsiavimo.

Ką papasakojo Stalino sūnus Jokūbas Džugašvilis

BERLYNAS. VII-28. ELTA. Vyriausias sovietų diktatoriaus Stalino sūnus Jokūbas Džugašvilis, kuris, kaip jau buvo pranešta, prie Liosno pasidavė, matydamas, kad toliau priešintis nėra prasmės ir tuo būdu pasielgdamas prieš aiškų savo tėvo įsakymą. Per savo apklausinėjimą Džugašvilis padarė plačių pranešimų apie netikusią bolševikišką organizaciją sovietų kariuomenės vadovybėje. Tikslus šito apklausinėjimo tekstas visiškai originalus — taigi su atskirais Stalino sūnaus pareiškimais rusų kalba — buvo jau paskelbtas per vokiečių radiją. Tuo būdu galimi sovietų mėginimai dėl šitų pasisakymų paabejoti neturės pagrindo.

Tos nepaprastai įdomios smulkmenos, kurių pateikė Stalino sūnus per jo apklausinėjimą, aiškiai parodo,

kaip neplaningai ištisos divizijos sovietų vadovybės buvo siunčiamos į ugnį, nors nebuvo jokių vilčių, kad kova galės būti tęsiama.

Beprasmiški — arba, kaip Jokūbas Džugašvilis išsireiškė, — idiotiški komandierių įsakymai, lygiai, kaip tariamų vokiečių kareivių žiaurybių baimė, kuri visą laiką kurstomu būdu buvo keliama kareiviuose iš politinių komisarų pusės,

vertė kariuomenę, net visiškai apsuptą, be jokios vilties savižudiškai priešintis.

Iš kai kurių pasisakymų buvo aiškiai matyti gilus prislėgimas, kuris yra apėmęs Jokūbą Džugašvilį. Jis tarė žodžius lėtai ir įsigalvodamas, jis dažnai kartojo tą patį, norėdamas savo pareiškimus patvirtinti.

Apklausinėjimas prasidėjo paprastais grynai asmeninio pobūdžio klausimais, į kuriuos Jokūbas Džugašvilis tuoj pareiškė, kad jis

yra vyriausias liaudies komisarų tarybos pirmininko Stalino sūnus.

Papasakojęs apie savo tarnybinį laipsnį, savo pulką ir savo diviziją, jis, atsakydamas į tolesnius klausimus, pateikia būdingą savo kariuomenės dalinio vaizdą iki to momento, kada jis nutarė kartu su savo vyrais pasiduoti. Jo pasakymais, jo divizijos likučiai buvo jau liepos 7 d. sumušti ir prie Liasovo miesto apsupti. Tačiau tik liepos 16 d., taigi devynias dienas vėliau, Jokūbas Džugašvilis atsisakė nuo tolesnės visiškai beviltiškos kovos ir pasidavė.

Apie apsupimo padarinius Stalino sūnus papasakojo štai ką: „Deja, įvykęs apsupimas iš vokiečių pusės sukėlė tokią paniką, kad visi išsibėgiojo. Aš tuo metu buvau pas divizijos vadą štabe. Aš bėgau, ieškodamas savo žmonių, nes buvau nuo savo artileristų atskirtas. Aš nežinau, kur jie dingo, nes neradau nė vieno iš jų. Užvakar naktį — liepos 16 d. — pusantro kilometro nuo Liasovo mes buvome apsupti. Kilo panika. Artileristai, kol galėjo, šaudė. Kur jie po to dingo, aš nežinau. Aš buvau nuo jų atsitolinęs ir laukiau divizijos vado automobilyje. Jo paties nebuvo. Tuo momentu prasidėjo apšaudymas. Vokiečių kariuomenė šaudė į mūsų keturioliktosios šarvuočių divizijos likučius. Aš nutariau skubiai vykti pas komandierių ir dalyvauti apsigynime. Prie mano automobilio rinkosi išsklaidyti kareiviai. Jie patys buvo nusistatę ir prašė mane: „Drauge komandieriau, vesk mus į kovą". Aš norėjau juos vesti į mūšį.

Tačiau juos buvo jau apėmusi baimė. Kada aš atsigręžiau, šalia manęs jau nieko nebuvo.

Aš prie savo vyrų jau nebegalėjau sugrįžti, nes vokiečių minosvaidžiai smarkiai šaudė. Aš kurį laiką palaukiau ir pasilikau visiškai vienas, nes tos pajėgos, kurios kartu su manimi turėjo pulti kai kuriuos vokiečių kulkosvaidžių lizdus — tai buvo reikalinga, kad galėtume prasilaužti — jau nebebuvo. Pradėjo švisti. Aš laukiau savo artileristų, tačiau nė vieno iš jų nebuvo matyti. Aš nuėjau toliau ir sutikau mažas grupes. Jos buvo iš motorizuotos divizijos, iš gurguolių, iš visur surankiotos. Tačiau man neliko nieko kito, kaip eiti kartu su jais. Tuomet aš pastebėjau, kad esu apsuptas, kad nebėra kur eiti. Tada aš atėjau ir pasakiau: „Aš pasiduodu. Tai yra viskas".

Į tolesnį klausimą, kur jis pirmą kartą dalyvavo mūšyje, jis atsakė, kad jis tos vietos pavadinimą pamiršo, bet tai buvo 25 iki 30 kilometrų nuo Vitebsko. „Aš neturėjau žemėlapio.

Mes iš viso žemėlapių neturėjome. Viskas pas mus buvo taip netvarkingai surėdyta, mūsų žygiuotė, organizacija".

Jį paklausus, kaip veikė papildymas, jis atsakė: „Aš jums atvirai pasakysiu, visa divizija tai buvo papildymas".

„O kokia buvo armijos subyrėjimo priežastis?" — Atsakymas skambėjo:

„Vokiečių smingamų lėktuvų puolimo dėka ir neišmintingų, kvailų, galima sakyti stačiai idiotiškų mūsų vadovybės įsakymų dėka divizijos buvo siunčiamos stačiai į ugnį".

Labai įdomu tai, kad Stalino sūnus dar iki to laiko neturėjo jokios žinios apie naujai patvirtintas politinių komisarų teises. Jis pats dar manė, kad politiniai komisarai esą komandierių padėjėjai. Arba ryšys su žemesniaisiais sovietų štabais buvo nepaprastai blogas, arba sąmoningai karininkams nebuvo pranešta apie tuos reikšmingus pakeitimus. Tačiau jis aiškiai pasisakė prieš tuos politinius komisarus, pareikšdamas nuomonę, kad kariuomenei gali vadovauti tik komandierius. Ne komisaras, bet komandierius turįs būti „pirmasis asmuo".

Dėl anglų pagalbos jis pasisakė labai skeptiškai. Jis girdėjęs per radiją apie sąjungą. Tačiau, ar Anglija suteiks pagalbą, jis nežinąs. „Iki šiol Anglija dar niekam nepadėjo".

Toliau Jokūbas Džugašvilis pripažino, jog

visi tvirtinimai apie blogą elgesį su belaisviais, pasirodo, buvo melas.

Su juo pačiu elgiamasi gerai ir jis negalįs nusiskųsti. Jis esąs taip pat tvirtai įsitikinęs, kad ir su visais kitais belaisviais elgiamasi lygiai taip, kaip su juo.

Apklausinėjimo pabaigoje jis buvo dar paklaustas apie jo šeimą. Jis papasakojo, kad turi žmoną ir trejų metų dukterį. Į klausimą, ar jo tėvas, vyriausybei bėgant, paims jo žmoną su savimi, jis atsakė neaiškiai: „Gal būt taip, o gal būt ne". Jam buvo pasiūlyta parašyti savo žmonai kelias eilutes. Jis padėkojo ir pareiškė: „Tuo tarpu tai nereikalinga".

Italai be atvangos puola Maltos salą

ROMA. VII. 26. ELTA. Vyriausiasis kariuomenės štabas praneša:

Vidurinėje Viduržemio jūros dalyje ir liepos 25 dieną bombonešių junginiai, vadovaujami vyr. leitenanto Stefanio ir leitenanto Pallenzonos, puolė smarkiai naikintuvų saugomą priešo laivų vilkstinę. Smarkiose kautynėse buvo numušti šeši anglų „Defiant" tipo lėktuvai. Vienas mūsų bombonešis negrįžo į savo bazę. Visiems kitiems lėktuvams pavyko sugrįžti į savo bazes, nors kelis kartus į juos buvo pataikyta ir kai kurie jų įgulos nariai buvo sužeisti.

Naktį į liepos 25 dieną, o taip pat ir praėjusią naktį buvo bombarduota britų laivyno bazė La Valetta. Liepos 25 dieną popiet viršum Maltos salos įvyko smarkios oro kautynės tarp vieno priešo junginio ir mūsų naikintuvų junginių. Septyni „Spitfire" tipo lėktuvai buvo numušti. Trys mūsų lėktuvai negrįžo į savo bazes. Kiti buvo apgadinti.

Vienas italų povandeninis laivas negrįžo į savo bazę.

Liepos 23 dieną prasidėjęs oro ir jūros mūšis baigėsi italams sėkmingai. Iš viso buvo nuskandinta bendros 70.000 tonų talpos priešo prekybos laivų. Taip pat buvo nuskandinti du priešo karo laivai. Be to, 10 priešo laivų buvo apgadinta. Buvo numuštas 21 priešo lėktuvas.

ROMA. VII. 27. ELTA. Italų kariuomenės vadovybė praneša: Vakar per oro kovas viršum Maltos buvo numušti keturi priešo lėktuvai. Du mūsų naikintuvai nebesugrįžo. Vienas tų lėktuvų pilotas išsigelbėjo. Naktį į liepos 27 d. buvo vėl bombarduota La Valettos bazė. Šiaurės Afrikoje buvo atremtas priešo mėginimas pulti prie Tobruko. Vokiečių artilerijos pabūklai pakartotinai pataikė į uoste buvusį britų laivą.

149 nauji prekybininkai

Šiandien 10 val. įvyko Prekybos, Pramonės ir Amatų Rūmų surengtų dvisavaitinių pardavėjų kursų iškilmingas užbaigimas. Posėdį atidarė kursų direktorius A. Barakauskas pažymėdamas, kad dabar, Lietuvos ūkį apvalius nuo istorinių prisiplakėlių, prekyba pereina į lietuvių rankas. Jauniesiems prekybininkams palinkėjo savo darbą dirbti nuoširdžiai, vienodai paslaugiai aptarnaujant kiekvieną klijentą.

Prekybos, Pramonės ir Amatų Rūmų pirmininkas S. Lūšys pasveikino baigusius, kviesdamas į sugriauto Lietuvos ūkio atstatymo darbą. Pareikštas pageidavimas, kad prekybininkai mestųsi į Vilnių, kur jų laukia, be to, ir visuomeniniai uždaviniai.

Vienas iš kursantų baigusių vardu padėkojo lektoriams. Jiems buvo įteikta gėlių. Posėdis baigtas Tautos Himnu.

Kursus baigė 149 asmenys.